

Περιεχόμενα

εισαγωγή	13
κεφάλαιο 1^ο Η σημασία των ερωτήσεων για την ανάπτυξη της σκέψης και τη μάθηση	19
Εισαγωγή	21
1.1 Η δύναμη των ερωτήσεων	25
1.2 Προς μια παιδαγωγική του διαλόγου	32
κεφάλαιο 2^ο Η κατανόηση και η παραγωγή ερωτήσεων από τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας	37
Εισαγωγή	39
2.1 Η κατανόηση ερωτήσεων	40
2.1.1 Ερωτήσεις που ζητούν «ναι/όχι» απαντήσεις	40
2.1.2 Ερωτήσεις του τύπου «τι», «ποιος» «πού», «πότε», «πώς» και «γιατί»	40
2.1.3 Ερωτήσεις μνημονικού περιεχομένου	41
2.1.4 Ερωτήσεις που ζητούν από τα παιδιά να δώσουν τον ορισμό μιας έννοιας	42
2.2 Η παραγωγή ερωτήσεων	45

κεφάλαιο 3° Ερωτήσεις: Εργαλείο, μέθοδος ή στρατηγική; 47

	Εισαγωγή	49
3.1	Οι ερωτήσεις ως διδακτικό εργαλείο	50
3.2	Η υποβολή ερωτήσεων ως μέθοδος διδασκαλίας	51
3.2.1	Οι ερωταποκρίσεις	52
3.2.2	Η μαιευτική	54
3.2.3	Η συζήτηση	55
3.3	Η υποβολή ερωτήσεων ως στρατηγική μάθησης	58

κεφάλαιο 4° Είδη και επίπεδα ερωτήσεων 61

	Εισαγωγή	63
4.1	Η ταξινόμηση των ερωτήσεων σε κλειστές και ανοιχτές	66
4.1.1	Μύθοι και πραγματικότητα για τις κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις	67
4.2	Η ταξινόμηση των ερωτήσεων σύμφωνα με τις γνωστικές λειτουργίες που ενεργοποιούν	73
4.2.1	Η ταξινόμηση του Bloom	73
4.2.2	Μια άλλη εκδοχή της ταξινόμησης του Bloom	79
4.2.3	Ερωτήσεις χαμηλού και υψηλού επιπέδου	82
4.2.4	Η ταξινόμηση των Gallagher & Aschner	83
4.3	Η ταξινόμηση των ερωτήσεων σύμφωνα με το ρόλο τους στη διαδικασία επεξεργασίας των δεδομένων	87
4.4	Συνοψίζοντας	90
4.5	Οι συμπληρωματικές ερωτήσεις	93
4.6	Οι ερωτήσεις - κλειδιά	98
4.6.1	Τα βασικά χαρακτηριστικά των ερωτήσεων - κλειδιά	103

κεφάλαιο 5°	Προϋποθέσεις για την υποβολή πετυχημένων διδακτικών ερωτήσεων	105
	Εισαγωγή	107
5.1	Από τη θεωρία... στην τάξη	109
5.1.2	Γιατί η προτίμηση στις κλειστές ερωτήσεις;	114
5.1.3	Οι σύγχρονες τάσεις	116
5.2	Προϋποθέσεις για τη διατύπωση και την υποβολή αποτελεσματικών διδακτικών ερωτήσεων	118
5.2.1	Βασικές αρχές που διέπουν την αποτελεσματική διατύπωση και υποβολή ερωτήσεων	118
5.2.2	Η προετοιμασία των διδακτικών ερωτήσεων	128
5.2.3	Στάδια προετοιμασίας των ερωτήσεων	132
5.3	Αυτός που ξέρει να ακούει, κάνει και καλές ερωτήσεις	138
5.3.1	Η «παιδαγωγική της ακρόασης»	139
5.4	Οι απαντήσεις των παιδιών στις ερωτήσεις των εκπαιδευτικών	146
5.3.1	Τι γίνεται με τις «λανθασμένες» απαντήσεις;	149
κεφάλαιο 6°	Η συζήτηση στο νηπιαγωγείο	153
	Εισαγωγή	155
6.1	Μπορεί να γίνει πραγματική συζήτηση με παιδιά της προσχολικής ηλικίας;	160
6.2	Προτάσεις για την οργάνωση συζητήσεων στο νηπιαγωγείο	164
6.2.1	Καθοδηγώντας και διευκολύνοντας τις συζητήσεις με τα παιδιά	167
6.3	Και δύο ακόμα προτάσεις...	173

κεφάλαιο 7°	Μαθαίνοντας τα παιδιά να υποβάλλουν παραγωγικές ερωτήσεις	177
	Εισαγωγή	179
7.1	Μαθητικές ερωτήσεις: Είδος προς εξαφάνιση;	182
7.2	Βοηθώντας τα παιδιά να μάθουν να κάνουν ερωτήσεις	184
7.2.1	Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	184
7.2.2	Δημιουργώντας το κατάλληλο περιβάλλον	198
κεφάλαιο 8°	Ενθαρρύνοντας το διάλογο με ανθρώπους και αντικείμενα	201
	Εισαγωγή	203
8.1	Δράσεις που ενθαρρύνουν το διάλογο	205
8.1.1	Παιχνίδια ρόλων	205
8.1.2	Διάλογοι με αντικείμενα	209
8.1.3	Παιχνίδια ερωτήσεων	210
8.1.4	Το «κουτί των ερωτήσεων»	214
8.2	Ζητώντας τη συνεργασία των γονέων	216
8.3	Αναζητώντας λύσεις σε προβλήματα	222
8.3.1	Ποια προβλήματα είναι κατάλληλα για παιδιά προσχολικής ηλικίας;	226
8.3.2	Η επίλυση προβλημάτων είναι μια δεξιότητα που μαθαίνεται	227
8.4	Απαντώντας στις ερωτήσεις των παιδιών	230
αντί επιλόγου		235
βιβλιογραφία		239
ευρετήριο		267

Ευρετήριο πινάκων

κεφάλαιο 1^ο		
πίνακας 1	Οι πιο σημαντικές ερωτήσεις είναι τρεις: Γιατί; Πώς; Ποιο;	24
πίνακας 2	Παίζοντας το ρόλο της «σκαλωσιάς»	27
πίνακας 3	Ενθαρρύνοντας την κριτική σκέψη	28
πίνακας 4	Ενθαρρύνοντας τα παιδιά να σκεφτούν	31
πίνακας 5	Εμπλουτίζοντας το διάλογο με τα παιδιά	36
κεφάλαιο 2^ο		
πίνακας 1	Η «συνέντευξη» του μήνα	44
κεφάλαιο 3^ο		
πίνακας 1	Εφαρμόζοντας τη μέθοδο του Σωκράτη στο νηπιαγωγείο	56
πίνακας 2	Λίστα «Γενικών» Ερωτήσεων	59
κεφάλαιο 4^ο		
πίνακας 1	Πώς χρησιμοποιούνται οι «κλειστές» και «ανοιχτές» ερωτήσεις;	69
πίνακας 2	Αντί να ρωτήσετε... Ρωτήστε...	71
πίνακας 3	Αντί να ρωτήσετε...	72
πίνακας 4	Ερωτήσεις και σκέψη (I)	74
πίνακας 5	Ερωτήσεις και σκέψη (II)	76
πίνακας 6	Bloom (1956) / Krathwohl (2002)	79
πίνακας 7	Εφαρμόζοντας την ταξινόμηση του Bloom στην τάξη	80
πίνακας 8	Gallagher & Aschner (1963) / Bloom (1956)	84
πίνακας 9	Τεστ αποκλίνουσας σκέψης	85
πίνακας 10	Ερωτήσεις που ενθαρρύνουν τη δημιουργική σκέψη	85
πίνακας 11	Κάθε φορά που ρωτάμε... Βοηθάμε τα παιδιά...	86
πίνακας 12	Η ταξινόμηση των ερωτήσεων σύμφωνα με το ρόλο τους στη διαδικασία επεξεργασίας των δεδομένων	87
πίνακας 13	Οι ερωτήσεις στην τέχνη	92
πίνακας 14	Παραγωγικές και μη-παραγωγικές ερωτήσεις	97
πίνακας 15	Οι ερωτήσεις-κλειδιά στην περιβαλλοντική εκπαίδευση	100

πίνακας 16	Θέματα / Ενδεικτικές ερωτήσεις - κλειδιά	102
πίνακας 17	Γενικεύσεις / Ερωτήσεις - κλειδιά	104

κεφάλαιο 5ο

πίνακας 1	Υποβολή ερωτήσεων... χωρίς προετοιμασία	112
πίνακας 2	Δυσκολίες στην υποβολή ερωτήσεων	114
πίνακας 3	Το μοντέλο QUILT για την εξάσκηση των εκπαιδευτικών στην υποβολή ερωτήσεων	117
πίνακας 4	Πώς δημιουργούνται οι σκιές;	120
πίνακας 5	Προβλήματα στη διατύπωση και την υποβολή ερωτήσεων (I)	122
πίνακας 6	Προβλήματα στη διατύπωση και την υποβολή ερωτήσεων (II)	124
πίνακας 7	Αύξηση του χρόνου αναμονής για την απάντηση	127
πίνακας 8	Χρόνος Αναμονής 1 & 2	128
πίνακας 9	Σκοπός των ερωτήσεων ανά φάση δραστηριότητας	131
πίνακας 10	Αναρωτηθείτε...	135
πίνακας 11	Ερωτήσεις για την κατανόηση λογοτεχνικών κειμένων (I)	136
πίνακας 12	Ερωτήσεις για την κατανόηση λογοτεχνικών κειμένων (II)	137
πίνακας 13	Μια συζήτηση για τα φύλλα των δέντρων	142
πίνακας 14	Τα σχέδια των παιδιών: Ένα ισχυρό μέσο έκφρασης και επικοινωνίας	144
πίνακας 15	Η ακρόαση στη διδασκαλία των μαθηματικών	148

κεφάλαιο 6ο

πίνακας 1	Μια κουβέντα... που μπερδεύει	156
πίνακας 2	Συζητάμε για... τη συζήτηση, με τη βοήθεια της τέχνης	165
πίνακας 3	Δύο τύποι συζήτησης	169
πίνακας 4	Θέματα για τον «Κύκλο Συζητήσεων»	173
πίνακας 5	Ζητάμε από τα παιδιά να τεκμηριώσουν τις επιλογές τους	175
πίνακας 6	Φιλοσοφία για παιδιά	176

κεφάλαιο 7^ο

πίνακας 1	Η ιστορία μέσα από...	180
πίνακας 2	Αναρωτιέμαι...	187
πίνακας 3	Μαθαίνουμε στα παιδιά τη «γλώσσα της σκέψης»	188
πίνακας 4	Μαθαίνουμε να ρωτάμε	193

κεφάλαιο 8^ο

πίνακας 1	Η επαφή των παιδιών με αντικείμενα ως ευκαιρία για εξάσκηση στην υποβολή ερωτήσεων	204
πίνακας 2	Ανακαλύπτοντας τις συνήθειες των άλλων	206
πίνακας 3	Τα παιδιά ζωγραφίζουν τις ερωτήσεις τους	208
πίνακας 4	Εξετάζοντας φωτογραφίες	212
πίνακας 5	Ένας πίνακας και μια ιστορία...	213
πίνακας 6	Από το Κουτί των Ερωτήσεων	215
πίνακας 7	Σε τι μοιάζουν...	215
πίνακας 8	Με πόσους διαφορετικούς τρόπους μπορούμε να...	215
πίνακας 9	Ερωτήσεις που μπορούν να γίνουν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωση μιας ιστορίας (I)	218
πίνακας 10	Ερωτήσεις που μπορούν να γίνουν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωση μιας ιστορίας (II)	220
πίνακας 11	Πώς να σχεδιάσουμε έναν καθρέφτη – Εκπαιδευτικός και παιδί σκέφτονται μαζί	224
πίνακας 12	Ερωτήσεις που μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά σε σημεία που δυσκολεύονται	227
πίνακας 13	Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων	229
πίνακας 14	Από την πληροφορία στη φιλοσοφία	233

